

**Міністерство освіти і науки України
Науково-дослідний інститут українознавства**

**ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
Україна, Київ
25 травня 2023 року**

Київ – 2023

УДК 908 (478)
ББК 63.5(4Укр)
П 25

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту українознавства
(протокол № 6 від 27 червня 2023 р.)*

Рецензенти

Богданов С. В., доктор філософських наук, професор Черкаського державного технологічного університету
Кагамлик С. Р., доктор історичних наук, старший науковий співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Крисаченко В. С., доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, НДІУ МОН України

П 25 Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Україна, Київ, 25 травня 2023 року / За загальною редакцією Стадника М. М. Відповідальний редактор: Ятченко В. Ф.; організаційний секретар: Сцібан О. Є. Київ: НДІУ, 2023. 414 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період». Учасники конференції запропонували для обговорення актуальні теоретичні і прикладні проблеми, пов'язані з ідентифікацією культурної спадщини України, її збереженням і захистом в умовах російсько-української війни та у повоєнний період.

Видання адресоване політичним і громадським діячам, науковцям, освітянам, студентам, усім, хто цікавиться проблематикою соціогуманітаристики в контексті європейського освітньо-наукового та культурного простору.

Редакційна колегія

Стадник М. М., доктор філософських наук, професор; **Ятченко В. Ф.**, доктор філософських наук, професор; **Крисаченко В. С.**, доктор філософських наук, професор; **Казакевич О. М.**, доктор історичних наук, професор; **Клименко О. Ю.**, доктор соціологічних наук, професор; **Сцібан О. Є.**, науковий співробітник.

ISBN 978-617-8073-00-8

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, посилань, статистичних даних та інших відомостей несуть автори публікацій.

© Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, 2023

ЗМІСТ

<i>Вітальне слово</i>	9
<i>Алеїсова Ш.</i> Російсько-українська війна як черговий етап світової духовної кризи.....	11
<i>Андрійчук Л .Ф.</i> Культурна спадщина рідного краю як основа проєктно-впроваджувальної перекладацької діяльності з формування національної ідентичності.....	15
<i>Бевз Т. А.</i> Національно-патріотичне виховання як складова державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: нормативно-правові засади.....	20
<i>Безсмертна Н. С.</i> Державна мовна політика на Сході України та її вплив на формування національної ідентичності українського народу....	26
<i>Берест П. М.</i> Участь туристичних дестинацій у формуванні культурної генетичної пам'яті.....	32
<i>Бобков О. О.</i> Культурна спадщина: проблеми управління в умовах російсько-української війни та у повоєнний період.....	37
<i>Богданович Г. О.</i> Вплив воєнних злочинів проти культурної спадщини на психоемоційний стан українців.....	41
<i>Божук А. О.</i> Місце поховання Степана Руданського як чинник формування ідентичності української громади Ялти.....	46
<i>Веремейчик О. М.</i> Археологічні дослідження Любеча: перспективи в умовах сьогодення.....	51
<i>Ворончук І. О.</i> Архівна україніка ранньомодерної доби.....	56
<i>Газізова О. О.</i> Сучасні освітні практики з вивчення та збереження культурної спадщини українського народу як засіб формування патріотизму учнівської молоді.....	64
<i>Грабець Ю. А.</i> Внесок греко-католицького парафіяльного духовенства Східної Галичини у збереження національної ідентичності українців міжвоєнної доби.....	69

<i>Колубаєв А. О.</i> Інтегративна ідеологія як чинник національної ідентичності.	154
<i>Краснодемська І. Й.</i> Кримський українець Геннадій Афанасьєв – захисник національної ідентичності та соборної України.....	159
<i>Крисаченко В. С.</i> Русь-Україна і московія-росія: спадкоємність і борня за спадщину.....	166
<i>Кузьменко А. В.</i> Реалізовані архітектурні проєкти студентів В. Г. Заболотного другої половини 1930-х рр. у Хрещатому парку м. Києва.....	173
<i>Купрійчук В. М.</i> Культурна спадщина як системоутворююча ознака національної ідентичності.....	177
<i>Курило Л. Ф.</i> Творче використання К. Ушинським етнокультурних традицій як важливого засобу утвердження української та європейської ідентичності.....	183
<i>Лозко Г. С.</i> Український ідеал духовної ідентичності в ордені Бога Сонця (період від німецько-радянської до російсько-української воєн).....	187
<i>Маргулов А. Х.</i> Проблема збереження субкультури українського Приазов'я в умовах російсько-української війни та у повоєнний період.....	192
<i>Маркова О. М., Шевченко Л. М.</i> Національні виміри культурно-мистецького надбання Одеси – поліетнічного центра Півдня України.....	197
<i>Морозова О. С.</i> Проблема збереження культурної спадщини України в контексті російсько-української війни.....	205
<i>Олійник М. В.</i> Популяризації іменних орнаментів вишивки: проєкт «Вишивка в одязі видатних українців».....	209
<i>Олійник О. В., Олійник А. Ф.</i> Роль Единбурзького осередку Спільноти українців Британії у справі збереження й поширення української культури в середовищі місцевої громади під час російсько-української війни.....	214
<i>Олійник О. Л.</i> Протодержавні утворення на українських теренах.....	221
<i>Отрошко Л. Г.</i> Міжнародна культурно-просвітницька та дипломатична діяльність Ярослави Стецько задля збереження української ідентичності в еміграції.....	227

Подкупко Тетяна Леонідівна
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних наук
Одеського національного медичного університету
м. Одеса, Україна

ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ТА ЕТНОКУЛЬТУРНОГО КОРИННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОНМЕДУ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ДО РОДИННИХ ВЕЛИКОДНІХ ТРАДИЦІЙ

З початком повномасштабної агресії РФ проти України значно зросли патріотичні настрої серед наших співвітчизників. Риторика про «неіснування» українців в світовій історії та культурі викликала не просто спротив і обурення, а ще й зацікавленість у вивченні свого коріння: культурного, історичного. Можемо спостерігати сплеск інтересу до традицій та обрядів, політичного життя, одягу, кулінарії, давньої минувшини України взагалі, а також окремих регіонів, сімей, родин.

Здобувачі вищої освіти Одеського національного медичного університету останні два роки виявляють підвищений інтерес до вивчення суспільних дисциплін, предметів патріотичного циклу. Оскільки ці курси є елективними, тобто за вибором здобувачів, то можемо простежити чітку тенденцію до зростання зацікавленості в історії та культурі України [1, с. 297–301].

13 квітня 2023 року християни східного обряду відзначали Страсний четвер. В народі його ще називають Чистим. В традиційній українській культурі в цей день була посилена молитва, прибиралось в оселях, подвір'ях, до схід сонця мились-умивались (очищаючи тіло і душу), дошивали святкове вбрання, завершували вишивання великоднього рушника, пекли обрядові хліби – паски, розписували писанки... За народними повір'ями, писанки, створені в Чистий четвер, мають особливу силу та енергію.

Саме писанкам були присвячені заняття в цей день з елективного курсу «Народна психологія». Розібрали історію писанкарства, яке бере свій початок з

давніх-давен. Найстаріші археологічні знахідки яєць з візерунками відносяться ще до доби християнства. Писанки були оберегами, інколи їх виготовляли з кераміки, всередину клали камінчики, звуки мали відлякувати злі сили. Саме такі перші брязкальця іграшки-талісмани отримували немовлята в давнину. Ця традиція збереглась донині – коли для новонародженого пишуть спеціальну писанку. Сам процес творення писанок не лише творчий, а й відповідальний – залежно від призначення писанки під час її розпису читаються певні молитви, пишуться спеціальні символічні зображення. Подарована дівчиною писанка в Поливаний понеділок парубку могла натякнути на її почуття. Якщо кількість пелюсток квіток парна або гілочок на дереві життя, то дівчина висловлює свою симпатію. Якщо кількість непарна, то вона не хоче бути в парі з цим хлопцем. Писанки з побажаннями щасливої долі дарували хрещені батьки, а натомість отримували писанки-побажання здоров'я і довголіття.

Оскільки українці належать до землеробської культури, в писанках віддзеркалився весь цикл сільськогосподарських робіт – від засівання до збирання врожаю. Певні орнаменти пишуть для появи дощу під час посухи або – сонця, щоб прогрілась Земля і був гарний врожай. Візерунки «вовки» або «зуби» мали відлякувати шкідників тощо.

Важливо, коли є можливість у викладача продемонструвати різні орнаменти на прикладі власних писанок, а також писанок з родинної колекції. Це не просто зближує, а допомагає встановити довірливий контакт зі студентством. Переконає їх, що українські традиції – не тільки «робота» і «абстрактні знання», а живе і захопливе хобі, шана традиціям, можливість для творчого і духовного зростання.

Приємно, що кілька років поспіль здобувачі розповідають про власний досвід писання писанок. Зазвичай це сімейна традиція: інколи давня, інколи відроджена, інколи нова. До процесу залучаються мами, бабусі й прабабусі. Іноді представниці старшого покоління є справжніми майстринями. Вони не тільки навчають дітей розпису, а й передають родинні секрети виготовлення природних фарб, особливості писачків. Здобувачі з гордістю демонструють як свої інструменти, так і роботи. В такому своєрідному конкурсі віддзеркалені

традиції багатьох регіонів України, оскільки наші студенти живуть в різних куточках Батьківщини і за кордоном.

Також в цей день обговорювали традиції обрядової випічки, а саме пасок. І тут справжній калейдоскоп рецептів, традицій, особливостей поведінки всіх членів родини під час таїнства творення пасочок. Цікавинка 2023 року в тому, що, крім стародавніх родинних рецептів, з'явилися новинки – крафіни. Особливо незвично вони виглядали в формах для пасок першої половини двадцятого століття. Такі нововведення викликали родинне змагання «Чия паска смачніше».

В наші буремні часи велике значення має вивчення історичного та культурного коріння українців. Залучення здобувачів освіти до родинних традицій виховує повагу до Сім'ї, Родини, України. Наші майбутні лікарі пишаються і захоплюються власною державою, історією, культурою, традиціями! Тримаймо стрій! Разом до Перемоги!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Подкупко Т. Л. Дистанційне викладання під час карантину «Історії України та української культури» в Одеському національному медичному університеті. *Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія* / за ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.

URL:https://duan.edu.ua/images/News/UA/Departments/Management/2020/monograph_ekstr_dyst_navch.pdf

Науково-дослідний інститут українознавства
Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Київ, 25 травня 2023 року

За загальною редакцією Стадника М. М.
Відповідальний редактор: Ятченко В. Ф.
Організаційний секретар: Сцібан О. Є.

П 25 Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Україна, Київ, 25 травня 2023 року / За загальною редакцією Стадника М. М. Відповідальний редактор: Ятченко В. Ф.; організаційний секретар: Сцібан О. Є. Київ: НДІУ, 2023. 414 с.

Макет і верстка: Сцібан О. Є.
Загальне редагування: Науменко Л. Г., Ткаченко Л. І.
Дизайн обкладинки: Сцібан О. Є.

Формат 60x84/16
Папір офісний. Друк оперативний. Гарнітура Таймс.
Ум. др. арк. 26,0
Наклад 100 прим.

Науково-дослідний інститут українознавства

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7212 від 14.12.2020 р.

01135 м. Київ, вул. Ісаакяна, 18